

JUGOSLOVENSKI KOROTAN

Uredništvo in upravištvo je v Celju, hotel »Beli vol«, soba štev. 7.

List izhaja vsako soboto z datumom prihodnjega dne.
Naročnina znaša četrletno 6 K, polletno 12 K, celoletno 24 K.

V Celju, dne 7. junija 1919.

Urejuje: M. D. Stoković.

Izdaja: Begunski odbor.

Oglasi se računajo po porabljenem prostoru in sicer: za navadne oglase po 30 v od 1 mm, za poslana, naznanila občnih zborov, naznanila o smrti, zahvale itd. 50 v od 1 mm, za reklamne notice med tekstem 2 K od vrste. Mali oglasi (največ 4 vrste) 4 K. Pri večkratnih objavah popust.

Celovec zaseden po jugoslovanskih četah.

Premirje na Koroškem sklenjeno. — Gosposvetsko polje jugoslovansko.

Premirje na Koroškem.

Podpis pogodbe v Ljubljani. — Nemška Avstrija plača vso škodo.

Ljubljana, 6. junija. — (Poluradno ob 18. uri.) Danes ob 16. uri je bilo v Ljubljani končno veljavno podpisano od delegatov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev ter Nemškoavstrijske republike premirje radi borb na Koroškem.

Stranki sta se popolnoma sporazumeli. Jugoslovanska uprava in zasedenje na podlagi te pogodbe obsega Rožek, Celovec in Velikovec, dočim ostane Nemcem — Št. Vid, Feldkirchen in Beljak z železniško progo v Trbiž.

Severno od jugoslovanskega ozemlja je v pogodbi ustanovljena do deset kilometrov široka nevtralna cona, v kateri se ne sme nahajati nemško-avstrijsko vojaštvo in je prebivalstvo popolnoma razoroženo.

Nemška Avstrija se je zavezala plačati vso škodo, prizadeto vsled vojnih operacij zasebnemu in javnemu imetju. Sovražnosti so ustavljene. (Ldu)

Celovec jugoslovanski.

Brez boja. — V mestu red in mir.

Ljubljana, 6. junija. (Polur. ob 18. uri.) Mesto Celovec je bilo danes po jugoslovanskih četah brez boja zasedeno. Prebivalstvo je čete prijazno sprejelo.

Po njih vzgledih.

(D. G.)

Danes sem zrl za mimo korakajočimi srbskimi četami, ki so odhajale na fronto braniti našo slovensko domovino.

Z njim lastno mirnostjo so stopali v discipliniranih vrstah mimo nas. Odločnost in narodni ponos je odseval raz njih obrazov.

Človek se ne more dovolj načuditi vztrajnosti tega slovanskega naroda, ki je v kljub 8-letnemu bojevanju na raznih frontah ohranil zaupanje v svojo lastno moč, ki ni klonil tilnika pred tolikimi sovražniki v kljub temu, da je bila njih domovina več let okupirana po Nemcih in Madžarih, ki so tam razširjali svojo toli hvalisano kulturo s tem, da so morili ženske, starčke in otroke, požigali srbska sela ter izvažali vse iz dežele, kar je imelo količkaj vrednosti.

Prav nič bi se Nemci ne smeli pritoževati, ako bi jim sedaj Srbi povračali njih grozodejstva.

V mestu vlada popoln red in mir, za katerega jamčijo jugoslovanske čete.

Gosposvetsko polje naše.

V vsej kraljevini vlada vsled sklepa premirja veliko zadoščenje in nepopisno navdušenje, ker k jugoslovanskemu ozemlju spada tudi historično Gosposvetsko polje, kjer so bili ustoličeni slovenski vojvode.

Opoldansko poročilo.

Ljubljana 6. junija. (Ob 13. uri poluradno.) Ker Nemci niso sprejeli naših pogojev za premirje v označenem roku, so danes naše hrabre čete zavzele Celovec, spomenik naše stare slave in veličine, metropole slovenskega naroda.

Osvobodjena Koroška — bratom Srbom.

Bridki so bili trenutki, ko je slovenska koroška inteligenca morala bežati iz lepega Korotana. Bili so to najbridkejši trenutki izza časa svetovne vojske za našo ožjo domovino — izza časov, ko smo se pričeli boriti za naše narodno ujedinjenje z jugoslovanskimi brati. Predobro smo žal poznali, kaj so Nemci storili v Belgiji, v Srbiji, v Italiji tekom

Nemci in Madžari se pri tem niti v splošnem ne morejo izgovarjati na strahote vojske, češ, da se je pač klalo in požigalo, ko se je nemška in avstrijska vojska valila po Srbskem in so se domačini obupno branili proti krvoločnemu prodiranju.

Grozote nad Srbi so se namreč nadaljevale tudi pozneje, ko je nemška in avstrijska vojska že preplavila vso Srbijo ter je srbska vojska radi premoči morala zapustiti domača tla.

Požigi, umori, obešanje in brezsrčno rekviriranje je vršila avstrijska vojaška oblast, tudi leta 1917 in 1918, ko s Srbi ni bilo več direktne vojne, ko je bila Srbija le pod upravo nemško-avstrijskih oblasti.

Vsi uradi, zastopi in oblasti so prišla pod avstrijsko-nemško upravo. Srbščina je izginila iz uradov, po kojih so se šopirili Nemci, čeravno jih prebivalstvo ni razumelo. Madžarska žandarmerija je nepopisno krvoločno ravnala s srbskim prebivalstvom, ki je bilo brez vsake zaščite; nešteto batin je padlo po ledjih nedolžnega civilnega prebivalstva.

svetovne vojske, znali smo, da ista usoda čaka sedaj tudi naš slovenski Korotan, ko se bodo nahujskane, izstradane in krvoločne tolpe Nemcev razlile i po našem slovenskem Korotanu. Znali smo, da imamo žal tudi med svojimi rodnimi brati poturice, ki bodo izvrševale žalostni posel janičarjev in divjale zoper svoje lastne brate. Vedeli smo, da bomo, ako se vrnemo še kedaj nazaj, našli oplenjene naše domove — oskrunjena svetišča — poteptano vse v tla — kar nam je bilo drago in sveto. Zato so nas navdajale črne in težke misli, upadal nam je pogum, ob času našega bega.

A danes, komaj je minilo mesec dnij navdaja skoraj kot neverjetna rešnica — Koroška osvobodjena — zopet z veseljem naša srca. Zopet je izplamtel naš pogum, in z novim veseljem se hočemo vrniti v svojo domovino in s podvojenim požrtvovalnim delom hočemo stati na najsevernejšem braniku naše lepe in drage nam nam Jugoslavije.

Kar je bilo vplivnejših mož, se jih je interiralo, da se je ložje njih žene in hčere silovalo; premoženje se jim je zaplenilo, ali pa kratkomalo brez odredb oropalo. Celi vlaki so tekom okupacije dan in noč vozili iz Srbije na Nemško srbske dragocenosti, pohištvo, domačo tkanino, živila, les, itd.

Da bi Srbija vsled prirode ne bila tako bogata dežela, moralo bi srbsko prebivalstvo v teh strašnih časih dobesedno od glada umreti. Toda rodovitna srbska zemlja je, sproti toliko rodila, da so se grabežljivi Nemci kar čudili. Dasi so z vso vnemo vozili živila v gladno Nemčijo, so srbska tla toliko rodila, da je nekaj ostalo tudi za ostalo prebivalstvo, če ravno so nekateri pri tem grozovitem gospodarjenju res lakote pomrli.

Avstrijske oblasti so določile po vseh krajih, po vaseh, itd. talce, ki so s svojim življenjem in imetjem garantirali za vse, kar je ta krivična uprava od srbskega prebivalstva zahtevala. Ako je n. br. kak Srb od popisane blaga brez dovoljenja oblasti kaj odprodal ter pred strogo kaznijo

A komu se imamo predvsem zahvaliti za našo osvoboditev. Nočemo s tem kratiti zaslug naših lastnih častnikov in mož — a priznajmo odkrito veliko zaslugo naših milih bratov Srbov, ki so nam prihiteli v usodnem trenutku na pomoč. Ponovno smo že občutili njihovo prijateljstvo in oporo med svetom, a nikdar tako, kakor v tem usodnem trenutku, ko je celo Slovenijo z izgubo slovenskega Korotana zadel hud udarec.

Tudi naši bratje Srbi so bili v vojni, dalje kakor mi, tudi oni so trpeli — več kakor mi, tudi oni bi imeli v domovini potrebnega in koristnega dela — da sezidajo razrušene domove, tudi oni hrepene po svojih milih dragih — da jim zasigurajo existenco, ali kljub temu smo jih videli — s kakšnim veseljem in navdušenjem so nam prihiteli na pomoč, in brez godrnjanja — brez ugovora so prišli priletni in resni momki — braniti naše domove. Kako divna je bila njih domovinska ljubav, ko so po toliko vojnih mukah, z nezlomljeno odločnostjo peli pesmico:

Korotanska mati, nemoj tugovati
Zovi, samo zovi, srpski sokolovi,
Život če ti dati.

In te besede njihove niso bile laž. Marsikateri zvesti sin srbske matere bo dal svojo srčno kri za nas na Koroškem, marsikateri utrujenega vojnika kosti bodo počivale namesto v topli srbski domovini v hladnih hribih in prelazih koroških. Slovenci — ali razumemo čudo njih ljubezni do nas. — Večje ljubezni nima nihče, kot tisti, ki da svoje življenje za svoje prijatelje.

Zato Slovenci — brez izjeme, spoznajte v težkem času — svoje prijatelje Na Koroškem, kjer sta v hrabrosti tekmovala Srb in Slovenec, se je prvič izkazalo, da sta si vredna pobratima.

Združena v boju — si ohranita zvestobo i naprej. Ne dajte se ločiti po nobenem neprijatelju. Ne gospodstvaželjnost in želja po hegemoniji jih ni gnala — reševati koroških gora, ampak čista nesebična ljubezen do bratskega zatiranega naroda! Odvrnimo od nas vsakega, — ki hoče sejati med nami razdor in nezaupanje, kot našega neprijatelja, ki dobro ve, da v naši slogi in edinstvu je moč, ki bo ostala nezlomljena — v vseh viharjih, ki morda še čakajo našo mlado, a nam tembolj ljubljeno mater Jugoslavijo. Te besede kliče nasproti vsem svojim boriteljem osvobojena Koroška. Igo Malej.

Nemško divjaštvo na slovenskem Koroškem.

Ko so prišle nemške tolpe v Železno Kapljo, jih je najbolj pozdravljalo podivjano nemčursko ženstvo. Takoj po prihodu se je pričelo ropanje. Ropalo je tako vojaštvo, kakor tudi civilno prebivalstvo. Med slednjim so se najbolj odlikovale gostilničarka Kušej, Ana Böhm in njena sestra, učiteljica Moser, Zeeman, Prepotnikovi ljudje, posebno pa Belschan pl. Mildenburg in Niederdorferjevi, ko je županja sama priganjala k ropu dalje; Tomaž Malovršnik, Marija Terplak, Urban Vrhovnik in drugi. Vse naropano blago so spravili k Niederferju. Tudi gostilničar Gašper Weitzer in posestnik Parte sta ropala. Župnikovega prašiča je kupil mesar Domnigg za 50 K, živino župnikovo pa je župan zaplenil. Izropali so popolnoma župnišče, Repičevo trgovino in privatno stanovanje. Trgovko Pap, njeno 95 let staro mater in Brigito Jurič so oropali in zaprli. Sploh so prizadeti vsi Slovenci. Domačini so imeli silno veliko orožja skritega, tako da so obročili vso moštvo do 14 let naprej, da celo 11 letne šolarčke,

kakor Alfreda Böhm itd. Niederdorferjev hlapec je ukradel mašno obleko, se ž njo oblekel in se tako norčeval. Še celo stari svečar Pacher se je oblekel v žensko obleko ter se kazal po ulici kot Jugoslavija. Pri trgovcu Majdiču, kjer je bilo za 37.000 K aprovizacijske moke, je župan Niederdorfer isto zaplenil. Drugi dan po prihodu so se lotili slovenskih kmetov v okolici. Na veliki poli papirja imeli so zaznamovane vse slovenske kmete. Ta načrt za ropanje sta napravila župan Niederdorfer in Domnigg, ki sta bila zadnji čas v Celovcu. Kmetom so vzeli vsa živila, kakor tudi vso živino. Ribičeve v Beli so popolnoma oropali, jih pretepli, zatem zaprli in jih pustili dalje časa brez vsake hrane. Tudi sosedo Novak ki ima polno otročičev, in koje mož se nahaja v vjetništvu, so oropali. Lobnik, Lepena kakor tudi drugi kraji so mnogo trpeli. Po Remšeniku je vodil roparske tolpe gozdar grofa Thurna, Breznik, ki je tudi Nemcem pokazal mesta, kamor naj bi postavili topove in strojnice. Tudi je pričel zadnji vohuniti, a ko je prišel čez mejo, so ga z njegovo hčerko vred zajele naše patrolje ter ju odpeljale na varno. Našemu gerentu Drobničju, ki ga posebno sovražijo, so pokradli prasce, jih zaklali in pojedli pri Domniggju. 7. maja so prišli tudi iz Celovca ropat. V Weitzerjevi gostilni so se pogovarjali vojaki med seboj, da bodo gerenta Drobničja, njegovo ženo, kaplana Skrinarja in učiteljico Miro Piskernik obesili, šolskega vodjo Klavora pa ustrelili. Tudi 11-letnega učenca Mubija so povsod iskali, da bi ga ustrelili. Iz oltarja so ukradli Marijo, ji šlekli obleko, in potem na sredi trga klofotali; na opozarjanje v bližini stoječega, da to vendar ne gre, so rekli, da so v Šmarjeti celo s svetniki kurili.

zbežal, bil je zato talec dotične vasi ustreljen

Spominjam se na neko selo v sodnem okraju Jagodina. Tam je bil med drugimi tudi 72 let stari oče določen kot talec zato, da bodeta njegova sinova na domačem polju delala in ne vbežala h komitašem. Sinova sta res celo leto pridno delala na polju, a ob žetvi so prišli madžarski žandarji z opštinskimi pandurji ter odvzeli vso žetev.

Sinova sta ostala z ženo, otroci in starši brez sredstev. Eden sinov ni mogel preboleti tega nasilja ter je zapustil dom in odšel v šumo h komitašem.

Ko so to avstrijske oblasti doznale, pozvale so 72 letnega očeta in ostalega sina na „Bezirkkommando“ v Jagodini. Poklicali so tudi mene, naj tema nesrečnežema smrtno povelje raztolmačim. A ker te absurde naredbe niso spadale v področje našega vojaškega sodišča, sem mogel ta težavni posel odkloniti.

Nek madžarski praporščak jim je nato v slabi srbščini povedal, da bodeta radi pobeglega sinu kot talca, brez sodnega postopanja v jedni uri ustreljena; nju poslopja pa bodo zapaljena. Sin je pri tem molče stisnil usta in odločno zrl pred se; sivega starčka pa so polile solze in tresel se je na celem životu. Prosil je milosti, a

ni bil uslišan pri krvoločnem komandantu. Odgnali so ju na Jagodinsko groblje, kjer je s tresočim glasom vikal starec pred jamo: „Prokleta bodi vlast, ki puca na nevine ljudi.“ — Počili so strelji in zvrnili ste se zbog krvoločne avstrijske strahovlade na Srbskem dve osebno nedolžni žrtvi, ki spite prerano v groblju ter s tisočerimi drugimi nesrečneži vpijete po maščevanju.

Za vsa ta grozodejstva, ki so jih Nemci uprizarjali na Srbskem, nimamo dovolj načinov maščevanja. Ako Nemcem samo milo za drago povrnemo, bode to dosti premilo plačilo.

Kakor so na Srbskem avstrijske oblasti določile talce za one, ki so izbegnili, tako je treba tu ob meji določiti talce za vse one dvomljive elemente, ki sklepajo črne naklepe proti naši državi in ki so že ali še nameravajo ubežati čez mejo ter se pridružiti Nemški Avstriji za napad Jugoslavije.

Pri vseh dotičnih družinah naj se izvrše stroge hišne preiskave, določi talce ter ž njimi postopa po onem receptu kazenskega zakona, po katerem so sodili Avstrijci Srbe tekom okupacije.

Molitva srpske vojske na Solunskom frontu.

Gospode i Bože, Oče i Stvoritelju Naš, Bože pravde, istine i milosrdja, čuj našu molitvu i molitvu celog našeg naroda razapetog i u patnji. Očiju punih suza i klečeći, molimo te Gospode na ovoj tuđoj zemlji, tako daleko od naše majke Srbije, gde nas očekuju sa nestrpljenjem naše žene, naša deca, naše sestre i naši roditelji. Tvojom moćnom rukom o svemoćni tvorče, učvrsti presto Našega kralja, pomoz i čuvaj i spasi srpsku vojsku, srpski narod, našu decu, naš podmladak, koji je u ropstvu i u patnjama. Svima njima i nama uli Gospode razum mudrosti, izdržljivosti i junaštva, da bi junački mogli podneti, slaveći te o Bože Naš, sve nečuvene muke i sva gorka nadanje.

Ti si naš Gospod i Bog, izvor moći i snage, usliši naše molitve, čuj naše bolne jauke, učini da brod naših beda (dodje) prispe što skorije u pristanište (luku) spasenja.

Budi slavljén Bože sada i do vjeki vjekov i neka tako bude. Amin.

Slovenski vojaki!

Srce nas boli ob spominu na zadnje dogodke v našem Korotanu, kjer vladajo danes nemški trinogi, nemški boljševiski.

Vojaki, spomnimo se svojih nesrečnih bratov in sester, ki so še pred par tedni živeli svobodno v svoji domovini! Danes nimajo tu nesrečniki več svojega imetja, svoje rojstne hiše, svoje ljube domovine. Še pred par tedni smo se skupno z njimi veselili svobode na njihovi rodni zemlji!

Bratje vojaki! Spomnimo se na preteklost, ko smo se morali boriti pod okriljem meča in vislic, pod poveljstvom najhujših narodnih sovražnikov, proti svojim bratom, proti ententi, v škodo sebi in svojemu narodu.

Bratje vojaki! V nas je moč naše domovine, od nas je odvisno, da osvobodimo svoje zaslužnjene brate in sestre, ki ječijo pod težkim tujim jarmom. Na nas čakajo naši bratje, da jih osvobodimo in jim damo prostost, po kateri so hrepeneli z nami vred.

Bratje vojaki! Grobovi ob Dravi in ob Soči tulijo, kličejo po osveti. Nad en milijon srbskih grobov nas kliče po maščevanju. Zato Vas pozivljamo v imenu domovine, da jih skupno v slogi, pod poveljstvom narodno-zavednih častnikov osvobodimo. Naši otroci bodo ponosni na nas in naša imena bodo zapisana z nezbrisljivi črkami v zgodovini našega slavnega naroda.

Slovenski fantje in možje! Na delo v bratstvu in edinosti, kajti ura odločitve se bliža! Domovina nas kliče!

Legijonarji.

Celovec in Beljak.

Odbor koroških beguncov v Ljubljani je v svoji seji dne 25. maja 1919 razmotril na podlagi časnikarskega poročila jugoslovanskega odbora iz Pariza z dne 23. maja t. l. o mejah na Koroškem in sklenil soglasno poslati mirovni konferenci v Parizu naslednjo spomenico: Ako bi potekla državna meja Jugoslavije tako, da bi izločila Celovec, presekala slovensko ozemlje po celovškem jezeru in odtrgala Beljak z vso slovensko okolico vred od Jugoslavije, bi to pomenilo:

1. Smrtni udarec za gospodarski razvoj slovenskega življa na Koroškem.
2. Uničenje ciljev, katere je hotela ententa po Wilsonovih načelih doseči s svetovno vojno.
3. Ognjišče bodočih zapletljajev v obmejni in svetovni politiki.

V svetovni vojni se je jasno pokazalo, da Celovec kakor tudi Beljak v gospodarskem oziru ne more živeti brez slovenskega dela Koroške; kajti pri pogajanjih za premirje v Gradcu so nemški delegati sami povdarjali, da Celovec ne more brez velikovškega ozemlja gospodarsko eksistirati. Istotako so mesto Beljak preživljale izključno slovenske občine beljaške okolice.

Dotok prebivalstva v mesto Celovec in Beljak se je že stoletja vršil iz slovenskih krajev. Le uradništvo se je vsled vladnega avstrijskega sistema, ki je služil v prvi vrsti v ponemčevanje teh krajev, naseljevalo iz nemških mest Avstrije.

Selilna statistika iz leta 1910 izkazuje n. pr. za beljaški okraj, da je bilo od prebivalstva 3016 oseb pristojno na Štajersko, 1978 na Kranjsko; 933 na Goriško, v Šmohor 1718, v celovško okolico 3755, v Velikovec 943. Iz tega je razvidno, da se vrši glavni dotok prebivalstva v Beljak iz jugoslovanskih dežel. Še v višji meri pa velja isto za Celovec.

V trgovskem oziru gravitira ves promet na jug, kakor to izkazujejo vsa trgovska podjetja v Celovcu in Beljaku. Iz tega sledi, da slovensko koroško ljudstvo prodaja vse svoje pridelke izključno v Celovec in Beljak, da pošilja nadprodukcijo svojega prebivalstva v ti dve mesti in da

dobiva ravno iz teh dveh mest vse industrialne in merkantilne potrebščine. Če bi bili ti dve mesti slovenskemu prebivalstvu odvzeti, bi to pomenilo res smrtni udarec za slovensko ljudstvo na Koroškem in to tembolj, ker je geografična oblika slovenske Koroške taka, da ni mogoče postaviti ji drugih gredišč, dočim bi nemški del Koroške prav nič ne izgubil ako se mu ti dve mesti ne prisodite, ker niti gospodarsko, niti selitveno, niti trgovsko ne gravitira v njiju, ampak ima svoja središča v Špitalu, Feldkirchnu, Št. Vidu, Brežah, Volšperku itd.

Od začetka do konca svetovne vojne je ententa navduševala nas za svoje cilje, kateri so bili: Osvoboditev malih narodov izpod jarma avstrijskega nemštva in zagotovitev varstva istim narodom. Avstrijski germanizem je takoj s prvim dnem vojne označil slovenske duhovnike, učitelje, župane, kmete iz okolice Celovca in Beljaka za zaveznike entente; iz tega razloga jih je tiral pred sodišča, vrgel v ječe, ali interniral. Istotako je sedaj ob koncu vojske velik del slovenskega prebivalstva v istih krajih izgnal iz dežele, ga zatiral, oropal mu domove in nekatere celo umoril.

Če bi tedaj mesti Celovec in Beljak bili prisojeni Nemški Avstriji, bi ententa s tako določbo svoje in naše najhujše nasprotnike honorirala, nas pa vedno zveste somišljenike in sodelavce izročila najgrozovitejši in neizogibni pogubi in s tako razsodbo uničila glavni namen svojih velikanskih žrtev.

Jugoslavija bo vedno smatrala Celovec in Beljak kot Slovincem na Koroškem naravno pripadajoči centri in se nikdar ne bo mogla odreči aspiracijam na ti dve mesti. Živelj v okolici teh mest bo ostal kljub prlpadnosti k Nemški Avstriji še na desetletja zvest slovenskemu narodu, kar bo samoobsebi povzročevalo neprestane obmejne narodne spore — netiva dovolj, za politične zapletljaje.

Italija smatra Jugoslavijo za svojo neizogibno nasprotnico, dočim ji je Nemška Avstrija dobrodošla zaveznica. Ravno v območju Beljaka in Celovca se dotikajo vse tri države in bi Italija napram Jugoslaviji vedno netila narodna nasprotstva. Ako torej mesti Beljak in Celovec ne pripadete Jugoslaviji, bo ravno v teh mestih za bodoče pravo ognjišče za zapletljaje svetovne politike.

Postopanje Nemcev v Beljaku in Celovcu nasproti Slovincem na Koroškem je sedaj ravnotako, kakor je bilo postopanje Nemcev v začetku vojne v Belgiji in Franciji. Ententa je Nemce za ravnanje v Belgiji in Franciji kaznovala, na Koroškem pa bi jih s priklopitvijo Celovca in Beljaka k Nemški Avstriji še le poplačala in spodbujala še k nadaljnjemu takemu postopanju.

Prepis odborovega zapisnika se izroča slovenskim delegatom mirovne konference v Parizu v nadaljno uporabo.

Narodni ponos kje si?

Delijo nam klofuto za klofuto! In naša kri ne zavre, narod ne plane kvišku kot en mož zgrabi za orožje, da bi maščeval in se opral sramote. Narod kam ploveš? Te tvoje tužno Kosovo ne vzdrami iz tisočletnega suženjstva! Seli ne moreš otresti verig in spon suženjstva; se ne zavedaš zgodovinskega trenutka, da se rešuje naša osoda za na veke. Ko te že ne vzdramijo lastni pesniki in buditelji, idi vsaj v šolo k svojim sosedom in uči se narodno čutiti svoj narod ljubiti; poslušaj nemškega pesnika Šilerja, ko že svojih ne, ki pravi:

Nevreden je narod, ki ne zastavi vse svoje sile za procvit in čast naroda svojega.

Za Trst, da kjer igrajo gospodarske koristi veliko vlogo, za to bi se Slovenec še nekoliko zanimal a za tužni Korotan bi se ne vojskoval. In vendar Gosposvetsko polje naša svetinja narodna si tudi vredna naše krvi, s čim naj budimo svoj rod, mu sejemo pojme državnosti, če ne z edino svetlo točko naše zgodovine, vojvodskim

prestolom. Sedaj v dobi demokratizma se učimo poimovati naše naprednosti se navdušujemo ob spominih na ustoličevanje vojvod za demokrasko urejeno državo „Jugoslavijo“. Je nam srednjeveški despotizem ubil za našo državo res ves čut za demokratizem in skupno državno tvorbo. Narod zdrami se čuvaj svoje svetinje, svoje gosposvetsko polje. Skupaj ponosno naprej, zadaj zadnji udarec nemškemu zmaju, ki ti hoče ugrabiti, kar je že tisočlet tvojega. Veselja zaigra človeku srce ko sliši, da se bijejo koroški fantje prostovoljci kot levi; s ponosom čitaš poročila, da kmetje, gnani od orožnikov v internacijo pevajo „Lepa naša domovina“ „Hej Slovani“. Ni jih strah v senci nemških bajonetov, ne boje se psovki in kamenja naščuvane nemške drhali. In zakaj vse to gorje, to gorje kot nikdar poprej? Zato, ker se zavedajo svoje narodnosti, ker hočejo biti Jugoslovani. Veliki ideji ujedinjenja žrtvujejo vse, imetje, zdravje, da celo življenje. Ne gospodarske ugodnosti, teh bi bili morda deležni tudi v Nemški Avstriji ampak gorko čuteče jugoslovansko srce je gonilna sila, jih dela zmožne vseh žrtev. Osrče Slovenije zdrami se še ti, otresi se narodne mlačnosti ter ne nudi sovragu, ki te je udaril na tvoje levo lice tužni Korotan, še na desno, t. j. narodno zavedno Štajersko.

Zveza laško-nemška ogroža svetovni mir!

Gonilna misel politike avstrijskih Nemcev v zadnjih desetletjih je bila zgraditev vsenemškega mosta do Adrije medtem ko je nameravalo celokupno nemštvo izpostaviti še impozantnejšo zgradbo to je Zveza Berlin-Bagdad. Vir svetovne vojne je, iskati v teh prizadevanjih; iz pohlepa enega naroda po gospodstvu nad celim svetom je izklilo neizmerno gorje. Izid svetovne vojne je razblinil vse nemške sanje o prvem narodu na svetu, o zvezi Berlin-Bagdad. Je li tudi zaježem, preprečen tudi oni manjši načrt avstrijskih Nemcev o svojem mostu do Adrije?

Občudovanja vredna je organizacijska sila in žilavost Nemcev, sposobnost naiti izhod iz najtežavnih situacij. Po vsem strahovitem razsulu, ki ga nobeden Nemec ni pričakoval, ker mu manjka v svoji zaslepljenosti zmožnost objektivne sodbe, bi bil vsakdo mislil da bode pobit se vdal v svojo usodo ter opustil svoj načrt in pohlep po gospodstvu. A ne, kako brž so se znali z nova orijentirati ter so stopili v zvezo z svojimi dozdaj najbolj sovražnim sošedom Lahom. Koroška tragedija — divjanje nemštva, to ni zadnja etapa, ni zadnji poskus doseči točni cilj to je nemška Adrija, če tudi pod navidezno nadoblastjo Italije. Se mi zavedamo tega? Se zaveda naša inteligenca zveze med koroškim in primorskim vprašanjem? Menda ne, ker se to premalo povdarja bodisi v javnosti ali v privatnih pogovorih. Ta zveza ni samo gospodarskega značaja, ampak predvsem vojaškega. Na prvi pogled izgleda kot bi bila korist samo na strani Nemcev a temu ni tako. Pač je postranski namen Italije zasigurati si tem potom posest po Slovincih naseljenih pokrajinah. A Italija ima še druge večje cilje kot je zasiguranje pridobljenih pokrajin; nje-ne oči se bodo obrnile tja na sever in severozapad, tja kjer so bratje, ki jih bode želel pohiepn Lah združiti s svojo materjo. V zvezi z Nemško-Avstrijo in z na maščevanje prežečo Nemčijo utegne Italija zahtevati laško Švico in Savojo, kakor hitro bi se nudila za to le količkanj ugodna prilika. Italija je bila in ostane oni bandit, ki čaka v zasedi da povrne onemu, katerega je zval danes svojega brata, jutri nož v hrbet. — Zveza, Italija - Nemška - Avstrija - Nemčija znači nevarnost za evropski mir.

Preprečiti se da vse to edino za dosledno izpeljavo Wilsonovih načel; dajte vsakemu narodu kar je njegovega; bodite pravični in pomir-

jeni svet bode mogel zadostiti svojim kulturnim potrebam. Vsaka država bode mogla posvetiti se ureditvi notranjih razmer in povzdigi dobrobitja svojih državljanov. — Kar je ozemlja, po katerim prebivajo za tisočletja Slovenci k Jugoslaviji, a ne cele pokrajine nenasitnemu Lahu in požrešnemu Nemcu in mir bode. Italija ne bode pristala na zvezi z na svoj lastni teritorij navezano, torej oslabiljeno Nemško-Avstrijo. Franciji se ni treba bati svojega od celega sveta zapuščenega premaganega, zastoj na priliko revanše prežečega soseda. Pravičnost bode vladala svet.

Izjemne odredbe za Slovenijo.

Naredba

ministrskega sveta, s katero se za območje deželne vlade v Ljubljani odredajo izjeme obstoječih zakonov.

Ker je v ozemlju, ki spada v upravno območje deželne vlade v Ljubljani, proglašeno vojno stanje, se za to ozemlje v smislu zakona od 5. maja 1869, drž. zak. št. 66, vsled sklepa ministrskega sveta, storjenega na podlagi člena 20. državnega osnovnega zakona o splošnih državljanjskih pravicah od 21. decembra 1867, drž. zak. št. 142, začasno suspendirajo določbe 12 in 13 člena tega zakona.

Vsled tega nastopajo te-le postavne posledice:

1. Naredbi poverjeništvu za notranje zadeve št. 134 in 135 o društvenem in shodnem pravu, objavljeni v Uradnem listu od 28. novembra 1918, št. XIV, se začasno razveljavljate.

2. Nova društva se brez oblastvenega dovoljenja ne smejo več ustanovljati. Ako oblast tekom enega meseca ne zabrani najavljene ustanovitve društva, je smatrati, da je ustanovitev dovoljena.

Politične oblasti smejo iz državnih interesov ustaviti delovanje že obstoječih društev, zlasti prirejanje društvenih zborovanj, ali predpisati posebne pogoje, pod katerimi morejo društva nadaljevati svoje delovanje, oziroma prirejati zborovanja.

Politične oblasti imajo pravico poslati k vsem društvenim zborovanjem svojega zastopnika, ki je opravičen zaključiti oziroma razpustiti zborovanje, ako se razpravlja o stvareh, ki ne spadajo v statutarni delokrog društva, oziroma ki ogrožajo javni mir in red ali so protizakonite ali državi nevarne. Tudi smejo politične oblasti sistirati izvršitev sklepov, s katerimi društvo prekorači svoj statutarni delokrog.

3. Shodi katerekoli vrste, bodisi splošno pristopni ali omejeni na povabljenе goste, bodisi v zaprtih prostorih ali pod vedrim nebom, se smejo prirejati proti predhodni prijavi politični oblasti. Shode pod vedrim nebom sme politična oblast iz razlogov državnega interesa ali javnega mira in reda zabraniti.

Na vse shode smejo politične oblasti poslati svoje zastopnike, ki imajo analogne pravice, kakor na društvenih zborovanjih.

4. Upravna oblast je upravičena, da ustavi izhajanje ali razširjanje tiskovin, da izda zanje poštno prepoved in da začasno ustavi obratovanje obrtov, kateri razmnožujejo literarične in artistične proizvode ali z njimi trgujejo ter s tem ogrožajo javni mir.

Prestopki predstojećih določb kakor tudi odredb, ki so jih v svrhu izvršitve teh določb izdale oblasti, dalje prestopki policijskih odredb, ki so se izdale na podlagi § 8 zakona od 3. maja 1869, drž. zak. št. 36, se kaznujejo po § 9 tega zakona.

Ta naredba stopi v veljavo z dnem razglasitve.

V Beogradu, dne 20. maja 1919.

Vsa Slovenija protestira proti razkosanju!

Proti namenom pariške konference, ki hoče razkosati naš troimeni narod, se bodo vršili na Binkoštni ponedeljek po celi Sloveniji in Hrvaški protestni shodi proti nameravanemu zločinu, kjer enoglasno zahtevamo, da se priklopijo jugoslovanskemu ozemlju vse zemlje in otoki, kjer prebiva naš narod v kompaktnih masah.

Narod bo še enkrat na glas povedal svetu, da bo vsak mir, ki ne sloni na teh temeljih, zanj samo — krpa papirja.

RAZNE VESTI.

Francija uradno priznala naše kraljestvo. Belgrad, 6. junija. (Izv. por.) Francoska vlada je oficijelno priznala kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. — Doslej so priznale vse zavezniške države našo kraljevino, razen Italije.

Za Celovec in Beljak se je vnela na mirovni konferenci v Parizu huda borba. Dne 22. maja nam je prinesel brzojav iz Pariza poročilo, da se namerava potegniti severna državna meja na Koroškem po Vrbskem jezeru, vendar tako, da bi pripadali mesti Celovec in Beljak še nemški Avstriji, dočim bi bil Velikovec jugoslovanski. Par dni pozneje nas je vznemirila vest, da hoče Italija kot kompenzacijo za popustljivost v jadranskem vprašanju gorenjo dravsko in savsko dolino. Z Beljakom in Jesenicami vred, da si zagotovi na ta način nepretrgano železniško zvezo med nemško Avstrijo in Adrijo preko Troiša v Benetke na eni, preko Jesenic v Trst na drugi strani. Laški in nemški imperijalizem sta tedaj nenasitna. Ni dovolj, da nam Italija hoče pograbititi celo Primorsko in del Kranjske. V svoji pohlepnosti po slovenskem ozemlju in svoji zahrbtnosti in zvižaji sega svoje grabežljive roke že po Jesenicah in Beljaku, dočim dela roko v roki z nemško Avstrijo na to, da bi pripadala le tej vsa ostala Koroška. Saj je obče znano, da je Italija pri zadnji ofenzivi na Koroškem dejansko pomagala Nemcem in jim pošiljala topove, municijo in orožje, kar je ugotovil tudi naš ministrski predsednik Protič. Mi Jugoslovani se tem dvem mestom nikakor in pod nobenim pogojem ne bomo odrekli, ker sta naši po krvi in zemlji, bili zavojevani in osvobojeni po naših jugoslovanskih junakih. Ako je poverjenikom za svetovni mir v Parizu ležeče na tem, da odstranijo vsa nasprotja ki ne bi mogli preprečiti norih zapletljajev med narodi Srednje Evrope ako ne pride do pravičnega miru, bodo prisodili ti dve mesti nam Jugoslovanom. Opozarjamo jih še na to, da vprašanje državne meje na Koroškem ni več vprašanje koroških Slovencev ali Slovenije, marveč je to zahteva celokupnega jugoslovanskega naroda, kar najbolj dokazuje dejstvo, da so se našli za osvoboditev slovenskega Korotana izpod nemškega jarma rama ob rami v bratski vzajemnosti Srbi, Hrvati in Slovenci. Živeli naši jugoslovanski junaki, živela jugoslovanski Celovec in Beljak.

Iz Črne na Koroškem se poroča, kako zavedni narodnjaki so tamošnji rudarji. Nemški roparji, ki so zasedli ta rudnik, se kar tresejo pred delavci. Ti so izjavili, da bi sami pregnali roparske tolpe iz Črne, ako bi imeli orožje in municijo. Neki dan se je raznesel glas med nemškim vojaštvom, da bode nastopilo 200 obroženih rudarjev; Nemci, ki imajo kosmato vest, so bili vsled tega popolnoma zbegani. Vedno se odpravljajo za oddih. Začudeno se povprašujejo, kako je to, da jih v Črni vse po strani gleda, po drugih krajih, da so jih ljudje vse bolj prijazno sprejeli in jim bolje postregli. Da, nemški ropar, le pomisli, da je črnski delavec že davno spoznal svojega nemškega tlačitelja, pod kojim je bil suženj brez vsakih pravic, in tudi ve, kako bi bilo za naprej, ako bi

zopet zavladal kapitalizem. Zato je pa naš delavec ostal naroden in noče imeti z roparsko Nemško Avstrijo ničesar opraviti, temveč okleniti se hoče Jugoslavije z dušo in telesom. Vsa čast in priznanje zavednim črnskimi rudarjem!

Med nemškimi ujetniki, ki prihajajo sedaj s transporti v naše kraje, so večinoma mladi fantje, dijaki, tudi nekaj visokošolcev. Poznajo se jim posledice stradanja. Kako so jih njihovi poveljniki plašili za slučaj, da padejo v naše ujetništvo, o našem postopanju napram njim, kaže dejstvo, da je te dni nekaj takih fantov, ko so bili pripeljani pred našega poveljnika, na kolenih prosili za milost in za svoje življenje, češ da se jim je reklo, da se jih bo pri nas trpinčilo in do smrti mučilo. Razočarani so bili, ko so videli, da to ni res in da se z njimi — človeško postopa. Da, da, Nemeč takega postopanja pač ni vajen!

Koncerta v prid koroškimi beguncem na Vranskem in na Polzeli sta uspela izborno in gre vsa čast pevskemu društvu „Vranski Vili“.

Iz nemškega ujetništva na Koroškem sta ušla poročnik Geršak iz St. Ilja v Slov. Goricah, nadporočnik Rybář, sin drž. poslanca v Trstu. Oba sta služila pri ljubljanskem pešpolku bila pri Velikovcu zajeta in sta sedaj pobegnila preoblečena v nemško uniformo kot prostaka. Te dni sta se peljala mimo Maribora. Pripovedovala sta o grozodejstvih nemških barab. Dalje so ušli kapetan Vidrih, nadporočnik Tratnik, nadporočnik Sturm, vsi od Celj. pešpolka.

Čehi in mi? Čehi so nabrali ogromen zlat in srebrn zaklad, da z njim zvišajo valuto. Samo nekaj zgledov: Učiteljski zbor v Labski Tynici je nabral 5000 K v zlatu, 1 cekin, 2 dolarja in 31.000 K v srebru. „Sokol“ v Pyšelu, ki šteje 900 prebivalcev je nabral 75 kg srebra in 1 kg zlata. Učiteljstvo v Zárubu pa je zbralo pol meterskega stota srebra in 280 kg zlata. Kako pa delamo pri nas za državo?

Odlomek iz pisma našega delegata v Parizu. Vedno moramo biti prepričani, da predlogi naše delegacije zaležejo samo v toliko, kolikor se opirajo na **dejanjsko moč naše domovine**. Vso drugačno tehtnost bi imele besede naših delegatov v Parizu, ako bi bile razmere v domovini urejene. Ako ne bi prišlo do poloma na Koroškem, ako bi imeli **junaško armado**, ki bi **branila meje naše domovine**, bi našla vsaka beseda jugoslovanskih delegatov v Parizu drugačen odmev. Razjogi, radi katerih zahtevamo Primorsko, so bob ob steno, ako ve ententa, da **smo narod, ki ima malovredno armado in ki se ne bo povzpел nikdar tako visok, da bi branil svoje meje z orožjem ali pa da bi neodrešene kraje z orožjem oprostil**. — **Izbrisimo koroški madež, organizirajmo armado, organizirajmo upravo in ojačimo gospodarsko stališče — in Pariz bo imel pred nami rešpekt.**

Jugoslovanska meja. »La Lanterne« z dne 18. maja piše pod tem naslovom: »Jugoslovani so opozorili glede mirovne pogodbe, da prideluje italijansko-avstrijska meja 45% slovenskega naroda Italiji in da bo glavno slovensko mesto Ljubljana, oddaljeno 20 km od meje. Potem pripada Italiji tudi Idrija z živim srebrom, Turska železnica, medtem, ko ima Italija že v posesti železnico skozi Pontebo, ki veže Trst z Avstrijo. Kar se tiče plebiscita v Celovcu, ni mogoče razumeti, kako je prišlo do tega, saj je znana notranja germanizacija te dežele.

Listnica uredništva. Jako žal nam je, da z ozirom na splošne interese ne moremo prinesiti odgovora na članek dr. Šmalca, kateri je izšel v 122. št. »Slov. Naroda«. Moramo iti preko tega, a ne zato, ker hočemo g. dr. Šmalca odvezati odgovornosti, kojo povzroči tako pisanje, ampak zato, da se izognemo časnikarske polemike, katera bi v sedanjem času bila zelo škodljiva. Članek je bil že oddan v tiskarno, a se je iz navedenih vzrokov objava zopet opustila.